

SÚČASNÉ ETNICKÉ A NÁBOŽENSKÉ KONFLIKTY V EURÓPE

doc. RNDr. Daniel Gurňák PhD., RNDr. Tibor Blažík, PhD.

Sylaby k písomnému testu

Odporúčaná literatúra:

- BAAR, V. 2002: Národy na prahu 21. storočia – Emancipácia, alebo nacionalizmus? Ostravská univerzita, Tilia, Ostrava, 415 s., ISBN 80-86101-66-5
- BAAR, V. 2005: Decentralizační a dezintegrační procesy v Ruské federaci v 90. letech minulého století, Ostravská univerzita, Ostrava, 319 s., ISBN 80-7368-141-2
- BELL-FIALKOFF, A. 2003: Etnické čistky, Práh, Praha, 327 s., ISBN 80-7252-070-9
- GURŇÁK, D. 2004: Štáty v premenách storočí, Mapa Slovakia, Bratislava, 50 s., ISBN 80-89080-47-2**
- GURŇÁK, D. 2007: Vývoj politickej mapy stredovýchodnej a juhovýchodnej Európy – historickogeografická analýza, Kartprint, Bratislava, 208 s., ISBN 978-80-88870-62-3
- GURŇÁK, D. 2017: Dejepisný atlas štáty v premenách storočí – od úsvitu dejín po súčasnosť.** Bratislava: Mapa Slovakia, 60 s., ISBN 978-80-8067-307-9
- GURŇÁK, D., BLAŽÍK T., LAUKO, V. 2007: Úvod do politickej geografie, geopolitiky a regionálnej geografie, Univerzita Komenského, Bratislava, 140 s., ISBN 978-80-969338-8-4**
- HODAČ, J., STREJČEK, P. 2008: Politika Ruskej federácie v postsovietskom priestore a strednej Európe, Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno, 317 s., ISBN 978-80-210-4721-1
- KREJČÍ, O. 2009: Geopolitika stredoevropského priestoru, Professional Publishing, Praha, 400 s., ISBN 978-80-7431-001-0
- MATLOVIČ, R. 2001: Geografia religii, náčrt problematiky, Prešovská univerzita, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešov, 375 s., ISBN 80-80680-62-0
- TESAŘ, F. 2007: Etnické konflikty, Portál, Praha, 251 s., ISBN 978-80-7367-097-9
- WEITHMANN M. W. 1996: Balkán: 2000 let mezi východem a západem, Vyšehrad, Praha, 437 s., ISBN 80-7021-199-7

Prezentácie a poznámky k prednáškam

Sylaby:

- Problém kolektívnej identity, formovanie etnických skupín a národov, problém národného štátu. Ako sa vytvárala kolektívna identita jednotlivých etnických skupín a národov. Vznik a vývoj národného štátu.
  - o Znak formovania kolektívnej identity, dôležitosť jednotlivých znakov
  - o V ktorých oblastiach sa formovali najdôležitejších skupín národov v Európe (Germáni, Románi, Slovania, Kelti, Ilýri, Gréci, Ugrofini)
  - o Vznik a vývoj národných štátov, príčiny vzniku národných štátov v 19. a 20. storočí

Etnické a náboženské konflikty vo vyspelých krajinách západnej Európy:

- Severné Írsko – príčiny a priebeh konfliktu, súčasná situácia, vplyv konfliktu na vývoj regiónu
  - o Historické príčiny priebehu konfliktu v Severnom Írsku
  - o Vývoj konfliktu v 20. storočí, vzťah protestantov a katolíkov, vzťah britskej vlády k obom komunitám a k provincii
  - o Súčasný stav konfliktu a jeho vplyv na anglicko-írsky vzťahy a ekonomiku Sev. Írska
- Separatizmus v Španielsku: Baskicko a Katalánsko - príčiny a priebeh konfliktu, súčasná situácia, vplyv konfliktu na vývoj regiónu
  - o Vývoj španielskeho štátu ako multietnického spoločenstva
  - o Baskická a katalánska otázka, príčiny vzniku konfliktu v 20. storočí
  - o Baskický a katalánsky separatizmus, rozdiely medzi nimi. Súčasná situácia v Baskicku a Katalánsku, postoj ústrednej vlády
- Multietnicita Belgicka: Flámi a Valóni – vývoj vzájomných vzťahov a spoločný štát, súčasná situácia, vplyv konfliktu na vývoj regiónu
  - o Vznik belgického štátu, kultúrna a politická prevaha Valónov
  - o Zmeny pomerov medzi Flámami a Valónmi po 2. svetovej vojne
  - o Súčasný stav, federalizácia krajiny, alternatívy ďalšieho vývoja

- Regionalizmus v Taliansku: Južné Tirolsko, Lombardia, Sardínia - príčiny a priebeh napätia, súčasná situácia, vplyv konfliktu na vývoj regiónu
  - o Historický vznik rozdielov medzi severom a juhom
  - o Federalizmus až separatizmus na severe Talianska
  - o Oblasti s výrazným autonómnym štatútom (južné Tirolsko, Aosta, Sardínia)
- Škandinávsky model usporiadania vzťahov medzi etnikami – Fínsko a švédská menšina (Alandy), kultúrna autonómia Laponcov – príklad úspešného riešenia etnického napätia, regionalizmu v Nemecku, menšiny v Nemecku.
  - o Príčiny dlhodobého bezkonfliktného usporiadania vzťahov v Škandinávii (historické...)
  - o Postavenie švédskej menšiny vo Fínsku a na Álandoch
  - o Kultúrna autonómia Laponcov, porovnanie v jednotlivých krajinách
  - o Prejavy regionalizmu v Nemecku- Bavarsko, Sasko, jeho príčiny
  - o Situácia menšín v Nemecku, perspektívy menšín (Lužickí Srbi, Dáni, Holanďania, Frízi, novodobí prisťahovalci)

Etnické a náboženské konflikty vo postkomunistických krajinách strednej, východnej a juhovýchodnej Európy - dedičstvo mnohonárodných štátov:

- Dunajsko-karpatský región – príčiny a vývoj zložitých etnických vzťahov v regióne, „maďarská otázka“ v krajinách na území bývalého Uhorska, súčasná situácia, vplyv konfliktu na vývoj regiónu
  - o rozmiestnenie vybraných národov podľa jednotlivých štátov (Maďari, Nemci),
  - o významné zmeny v národnostnej štruktúre obyv. v 20. st. (odsun Nemcov)
  - o zmeny hraníc (rozpad Uhorska, hranice Rumunska ...)
- Pobaltie a Poľsko – príčiny a vývoj zložitých etnických vzťahov v regióne, poľský variant riešenia, ruská otázka v Pobaltí,
  - o rozmiestnenie vybraných národov podľa jednotlivých štátov (Poliaci, Nemci, Rusi),
  - o významné zmeny v národnostnej štruktúre obyv. v 20. st. (odsun Nemcov, holokaust)
  - o špecifiká národnostnej štruktúry obyvateľstva podľa krajín
  - o zmeny hraníc (hranice Poľska, Nemecka, býv. Sovietskeho zväzu ...)
- Európska časť SNŠ – formovanie národných štátov, postavenie menšín, autonomizmus a separatizmus, súčasná situácia,
  - o ohniská napätia (Moldavsko, Ukrajina, sev. Kaukaz, Povolžie), špecifický konflikt na Ukrajine – otázka Krymu, oblasť Donbasu
  - o špecifické etniká a ich rozmiestnenie, národnostná štruktúra Ruska, špecifiká náboženského vyznania jednotlivých významných alebo špecifických etník
  - o orientácia na politickej mape východnej Európy, lokalizovanie významných konfliktov na mape, významné zmeny v politickom členení územia v 20. st.
- Východný a južný Balkán: – formovanie národných štátov, postavenie menšín, autonomizmus a separatizmus, súčasná situácia
  - o Bulharsko – národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva, rozmiestnenie významných menšín, špecifické etniká, vzťah štátu k jednotlivým etnikám, vzájomné vzťahy etník
  - o Grécko – národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva, rozmiestnenie významných menšín, špecifické etniká, vzťah štátu k jednotlivým etnikám, vzájomné vzťahy etník; migračná kríza a medzištátne vzťahy na Balkáne
  - o Grécko-turecký konflikt – genéza sporu, významné historické momenty sporu, Cyperská otázka
- Západný Balkán – srbsko-chorvátsky konflikt – vojny v Chorvátsku a Bosne a Hercegovine, etnické čistky, prekonávanie dôsledkov konfliktov, súčasná situácia, súčasné vzťahy v oblasti, „albánska otázka“ – „Veľké Albánsko“ – Albánci v susedných štátoch, problém integrácie do národného štátu, príčiny a priebeh napätia, súčasná situácia, vplyv konfliktov na vývoj regiónu:
  - o Chorvátsko – vojna v Chorvátsku a separatizmus Srbov, národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva, rozmiestnenie významných menšín, vzťah štátu k jednotlivým etnikám, vzájomné vzťahy etník

- Bosna a Hercegovina – vojna v Bosne a etnické čistky, národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva, rozmiestnenie významných menšín, vzťah štátu k jednotlivým etnikám, vzájomné vzťahy etník
- Macedónsko – národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva, rozmiestnenie významných menšín, špecifické etniká, vzťah štátu k jednotlivým etnikám, vzájomné vzťahy etník, vzťah susedných štátov k Macedónsku
- Srbsko – národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva, rozmiestnenie významných menšín, vzťah štátu k jednotlivým etnikám, vzájomné vzťahy etník, vzťah Srbska a Čiernej hory
- Albánci – Albánsko a problémy jeho rozvoja, Albánci v susedných krajinách, Kosovo – príčiny, priebeh a súčasný stav konfliktu